

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

С. А. ВЛАСЮК, кандидат економічних наук

Ю. А. ЦИМБАЛЮК, кандидат економічних наук

О. В. ПОНОМАРЕНКО, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії)

К. О. ЗАЯРНА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Уманський національний університет садівництва

Розглянуто та охарактеризовано функціонування страхового ринку України, наведено перелік видів страхування у сфері сільськогосподарського виробництва та відповідний перелік послуг, якими можуть скористатися товаровиробники задля мінімізації ризиків. Запропоновано для розвитку агрострахування в Україні розширити державну підтримку для сільськогосподарських підприємств.

***Ключові слова:** аграрне страхування, сільськогосподарські ризики, ринок страхування, мінімізація ризиків, аграрний сектор.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах одним із способів мінімізації ризиків та механізмом захисту інтересів суб'єктів господарювання виступає страхування сільськогосподарської продукції, в тому числі з державною підтримкою за рахунок механізму субсидування. З початком повномасштабного вторгнення від 24.02.2022, війна продовжує впливати на функціонування аграрного страхування України шляхом внесення змін у роботу механізму. Дослідження даної тематики зумовлене нинішніми військовими діями на території України, що несе за собою небезпеку фермерів, замінування земель, знищення майна аграріїв без змоги їх відшкодування.

Аналіз останніх досліджень. Питання розвитку страхового ринку та особливостей діяльності компаній у сфері агрострахування висвітлюють в працях науковців, які мають вагомий внесок у напрацювання щодо аналізу функціонування аграрного страхування в Україні. Зокрема, Барабаш Л. В. [1], Бечко П. К. [2], Бондаренко Н. В. [2, 3], Власюк С. А. [1, 2], Клеріні Г. В. [4], Мальований М. І. [3], Непочатенко О. О. [3], Пономаренко О. В. [4, 8], Прокопчук О. Т. [3, 9], Пташник С. А. [6], Ролінський О. В. [6], Статівка А. М. [5], Татаріна Т. В. [7], Улянич Ю. В. [6, 9] та ін. Проводячи дане дослідження, слід зазначити, що ситуація на ринку аграрного страхування зазнає постійних змін, тому потребує постійних та систематичний аналіз для забезпечення ефективного розвитку та стратегії подальшого удосконалення.

Методика досліджень. Теоретико-методологічною основою виступають напрацювання та дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців у секторі страхування. У процесі роботи використовувалися такі методи як: методи

порівняльного аналізу та спостереження – при дослідженні практики реалізації аграрного страхування сільгоспвиробників України; метод моделювання – використано при розробці напрямів удосконалення агрострахування на основі світового досвіду; використано SWOT-аналіз – метод оцінки сильних та слабких сторін з метою визначення сильних та слабких сторін, перспектив та загроз розвитку системи агрострахування в Україні.

Метою дослідження є вивчення та аналіз розвитку аграрного страхування як одного з основних інструментів управління ризиками в аграрному секторі, дослідження функціонування аграрного страхування в Україні під впливом повномасштабного вторгнення, проведення аналізу змін в діяльності та обґрунтування теоретико-методичних засад щодо напрямів розвитку ринку аграрного страхування у сучасних умовах.

Результати досліджень. Аграрний сектор в економіці загалом постійно пов'язаний з високими ризиками, тобто природно-кліматичними умовами, станом та кількістю врожаю, політичною ситуацією в країні тощо. В цьому контексті аграрне страхування є одним з найефективніших інструментів мінімізації впливу на ефективність функціонування сільськогосподарських товаровиробників. Страховий захист покликаний забезпечити безперервність, збалансованість та стабільність розвитку агробізнесу на сільськогосподарських ринках [9]. Ринок страхування України характеризується досить широким переліком видів та послуг страхування у сфері сільськогосподарського виробництва, якими можуть скористатися товаровиробники задля мінімізації ризиків [10].

Уряд України та страхові компанії активно співпрацюють для сприяння розвитку сегменту агрострахування. Відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», державна підтримка аграрного страхування здійснюється у формі відшкодування у розмірі до 60 % від здійсненої страхової виплати, нарахованого за договорами страхування у порядку, визначеному Законом [11].

Державна підтримка є досить важливою у цій сфері, адже аграрні інституції є вразливими до поточної ситуації. На жаль, за статистикою, лише трохи більше 5 % українських сільськогосподарських земель застраховано. Порівнюючи український ринок з міжнародними ринками, ми бачимо, що лідером у сфері агрострахування є США, де застраховано 90 % сільськогосподарських угідь. Однак, навіть за наявності державної підтримки та схем страхування, нинішня військова ситуація вимагає певного коригування. [12].

З початком повномасштабного вторгнення аграрний сектор зіткнувся з рядом проблем: окупація значної частини територій; перешкоди для сівби; обстріл та спалювання полів із незібраним врожаєм. Тому введення воєнного стану значною мірою вплинуло на функціонування агрострахування в Україні. На ринку аграрного страхування також мають місце форс– мажорні обставини, тому війна зазвичай стоїть на першому місці у цьому списку [13].

Настання форс – мажорних обставин може бути підставою для звільнення страховика від відповідальності за невиконання страхового відшкодування, якщо існує причинно-наслідковий зв'язок між форс-мажорними обставинами та невиконанням страховиком своїх зобов'язань. Таким чином, страховик не може відмовити у виплаті страхового відшкодування лише тому, що в Україні введено воєнний стан [14]. Отже, у складний для економіки час держава намагається налагоджувати ринок страхування, зберігати стабільність його функціонування, надаючи державну підтримку аграріям стосовно страхування.

Страхування в сільському господарстві є надзвичайно важливим інструментом для захисту сільськогосподарських підприємств від різних ризиків. Україна має розвинений ринок аграрного страхування, але все ще залишається простір для подальшого розвитку.

В Україні функціонує достатня кількість страхових компаній, що пропонують послуги з агрострахування, але існує значна різниця між лідерами і компаніями на нижчих позиціях, що вказує на необхідність більшої конкуренції та розвитку на ринку агрострахування. Відповідно до даних FORINSURER за 1 квартал 2023 року, до 10-ки лідерів якого увійшли: «Оранта», «PZU Україна», «Арсенал Страхування», «СГ ТАС», «УНІВЕРСАЛЬНА», «ГАРДІАН», «Брокбізнес», «Саламандра», «Перша» та «Альфа-гарант» (рис. 1).

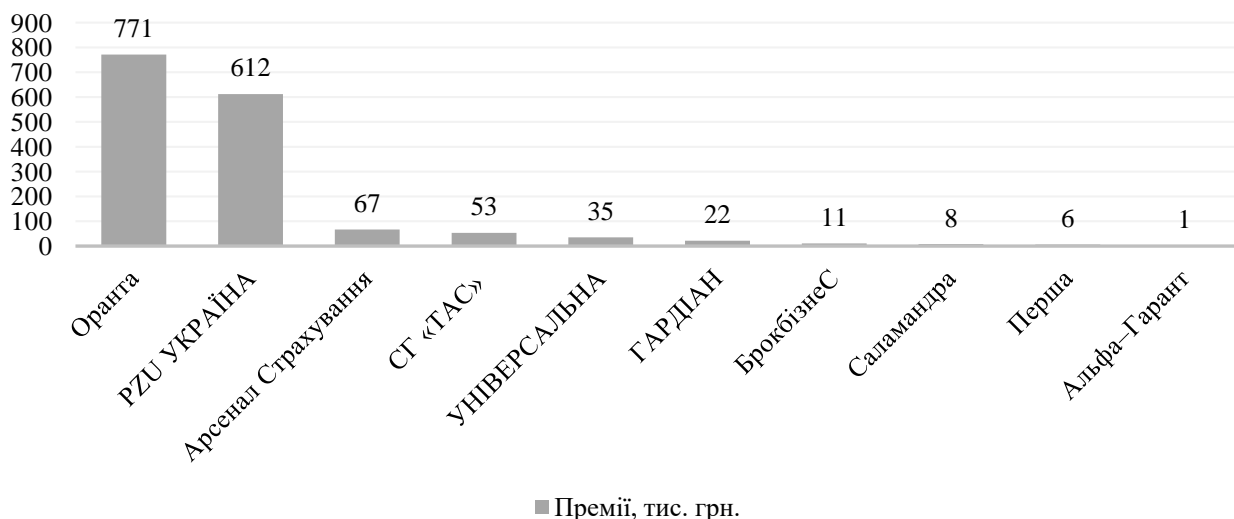

Рис. 1. Страхові компанії, що надають послуги з агрострахування [15]

Аналізуючи рейтинг страхових компаній із добровільного страхування, варто відмітити, що лідером рейтингу стала така страхова компанія, як «Оранта», яка має 771 тис. грн премій. Останню сходинку займає компанія «Альфа-Гарант» з показником 1 тис. грн премій. Різниця між 10-ю та першою сходинками складає 770 тис. грн.

В Україні на січень 2022 року у сфері звичайного аграрного страхування працювало менше 10 страхових компаній, незважаючи на те, що більше 40 страхових компаній мають ліцензію на здійснення цього виду страхування. З початком воєнного стану аграрії працюють у складних умовах при постійних ризиках і, відповідно, аби убезпечити безпеку своєму врожаю та майну, вони обирають ті страхові компанії, умови яких є найвигіднішими (табл. 1).

Табл. 1. Рейтинг страхових компаній із добровільного страхування сільгосппродукції за 1 півріччя 2023 року [16]

Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн.	Сума страхових виплат, тис. грн.	Структура страхових витрат, %
PZU УКРАЇНА	7 454	3 230	21,25
ARX	4 877	600	3,95
ОРАНТА	1 547	415	2,73
ЕТАЛОН	1 265	10 367	68,21
УНІВЕРСАЛЬНА	410	557	3,67
UPSK	297	10	0,07
КРАЇНА	193	–	–
ІНГО	168	–	–
ТАС СГ	111	10	0,07
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	67	–	–
ГАРДІАН	39	–	–
БРОКБІЗНЕС	23	–	–
АЛЬФА-ГАРАНТ	9	8	0,05
ПЕРША	9	–	–
САЛАМАНДРА	8	–	–
	16 476	15 198	100

Серед страхових компаній, які пропонують послуги агрострахування лідером є ПрАТ «СК «PZU Україна». У I півріччі 2023 року вона уклала договорів на суму 7454 тис. грн та відповідно були здійснені виплати на суму 3230 тис. грн. Аналізуючи дані таблиці варто відмітити, що до за досліджуваний період рівень витрат лише однієї компанії становив більше 50%, зокрема «ЕТАЛОН». Згідно з даними, є й такі компанії, котрі за перші 6 місяців 2023 року не здійснювали страхових виплат. Це такі компанії як «КРАЇНА», «ІНГО», «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ», «ГАРДІАН», «БРОКБІЗНЕС», «ПЕРША» та «САЛАМАНДРА».

Важливою передумовою аграрного страхування є міжнародний досвід, окремі елементи якого необхідно адаптувати до вітчизняної практики, особливо щодо державної підтримки. Наразі світова економіка витрачає близько 3 % річного ВВП на страхування кліматичних ризиків. Аналізуючи світовий ринок агрострахування, варто відмітити, що найбільша частка світового ринку аграрного страхування припадає на країни Північної Америки, США та Канади (табл. 2) [8]. Розрахувавши та проаналізувавши дані таблиці, варто відмітити, що частка страхових премій у сільському господарстві у континентальному розподілі більше 50 % лише у Північній Америці (55,94 %), а в інших континентах показник менший навіть за 30 %: Азія (23,04 %), Європа (16,45 %), Латинська Америка (3,17 %), Африка (0,74 %) та Австралія (0,66 %).

Табл. 2. Континентальний розподіл страхових премій у сільському господарстві в середньому за 2020–2021 рр. [8]

Показник	Обсяг страхових премій у сільському господарстві, млн \$ США	Структура страхових премій у сільському господарстві, %
Північна Америка	13600	55,94
Азія	5600	23,04
Європа	4000	16,45
Латинська Америка	770	3,17
Африка	180	0,74
Австралія	160	0,66

У практиці міжнародного страхування у аграрній сфері існує три основні моделі аграрного страхування залежно від історичних, економічних та соціальних особливостей кожної країни (рис. 2).

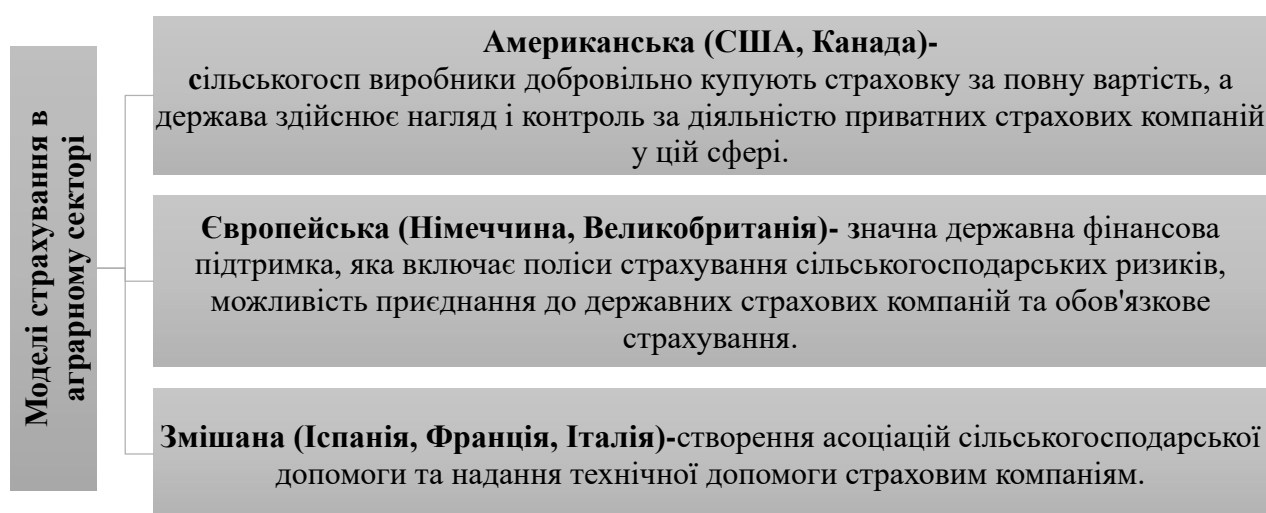

Рис. 2. Класифікація моделей аграрного страхування на світовому ринку

Міжнародний досвід показує, що найефективнішим способом гарантування сільськогосподарських ризиків є поєднання двох моделей – американської та європейської. Змішана модель страхування фермерів є цілком прийнятною, але може відрізнятися в різних країнах, тобто варіюватися від країни до країни [17].

У розрізі наявних моделей страхування, для України було б доцільно впровадити і використовувати змішану модель агрострахування, яка передбачає подолання існуючих недоліків американської та європейської моделей і зближує їх через угоду між страховиками, страхувальниками та державою. Як наслідок, це дозволяє оптимізувати фінансові витрати держави на субсидування вартості страхових полісів та моральні ризики, що виникають через незацікавленість страхувальників у штучному збільшенні розміру збитків [18].

На нашу думку, одним з можливих способів розвитку агостраховання в Україні є розширення державної підтримки для сільськогосподарських підприємств. Уряд може збільшити бюджетні асигнування на агостраховання шляхом надання фінансової допомоги у формі субсидій, пільгових кредитів або гарантій держави. Це сприятиме зниженню вартості страхових премій для сільськогосподарських виробників і зробить страхування доступнішим. Зважаючи на складну ситуацію в країні, наразі товаровиробники аграрного сектору все частіше починають задумуватися над страхування частини або всього бізнесу в аграрному секторі. Оцінити всі ризики, можливості, загрози та перспективи досить складно. Однак, проаналізувавши масштаби проблеми та виявивши слабкі місця, можна сформулювати рішення та скласти план подальшого розвитку і перспектив агостраховання. Тому нами був проведений SWOT-аналіз сектору агостраховання (табл. 3).

Табл. 3. SWOT-аналіз аграрного страхування України*

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<ul style="list-style-type: none"> –підвищення інтересу до сільськогосподарських ризиків; –обсяг сільськогосподарського сектору; –досвід страхових компаній; –потужний сільськогосподарський сектор. 	<ul style="list-style-type: none"> –недосконала законодавча база у сфері агостраховання; –економічна нестабільність; –неоднозначність щодо оцінки ризиків в сільському господарстві; –низька обізнаність: серед аграріїв.
Можливості (O)	Загрози (T)
<ul style="list-style-type: none"> –покращення законодавства у сфері страхування; – підвищення довіри до страхових компаній; –розвиток нових продуктів; –технологічні інновації; –співпраця з державними органами. 	<ul style="list-style-type: none"> – відсутність можливості прогнозування; –конкуренція серед страхових компаній; –політична нестабільність.

*Примітка: * розроблено авторами.*

Можна зробити очевидний висновок (табл. 3), що основними недоліками сектору є відсутність взаєморозуміння між сільськогосподарськими виробниками та страховими компаніями через нерозвиненість законодавства, відсутність державної фінансової підтримки, а також складність процедури отримання страхових виплат, високі ціни на страхові продукти, що призводить до відсутності довіри.

Висновки. Аграрне страхування має велике значення для забезпечення стабільності та захисту сільськогосподарських підприємств від непередбачуваних подій. Воно допомагає фермерам і сільськогосподарським підприємствам знизити ризики і збитки, пов'язані з небезпеками, з якими вони постійно стикаються в цій галузі. Україні характерний розвинутий ринок аграрного страхування, але є потенціал для подальшого росту. Підтримка з боку

держави є важливим фактором для розвитку аграрного страхування, але загальна державна допомога не покриває ризики, пов'язані з воєнними діями, і багато полісів агрострахування не включають такі ризики. Тому виникає потреба у розробці нових страхових продуктів, які б забезпечували захист під час воєнних конфліктів. З метою вдосконалення існуючої системи агрострахування Україні необхідний комплексний підхід та спільні зусилля уряду, страхових компаній та сільськогосподарських організацій, з урахуванням досвіду провідних країн світу, який забезпечить розширення сегменту ринку аграрного страхування шляхом створення сприятливих стимулів для покупців страхових послуг. Налагодження відносин з державою стимулюватиме розширенню інвестиційного простору в аграрному секторі та подальшому розвитку аграрного сектору й національної економіки в цілому.

Література:

1. Барабаш Л. В., Власюк С. А. Агрострахування як складова продовольчої безпеки. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». 2014. Вип. 200. С. 74–80.
2. Бечко П. К., Власюк С. А., Бондаренко Н. В., Непочатенко О. А., Кобилянський М. О. Регуляторний механізм в системі страхових ризиків суб'єктів підприємницької діяльності аграрної сфери. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2022. Вип. 100. Ч. 2. С. 179–187.
3. Непочатенко О. О., Прокопчук О. Т., Мальований М. І. Інноваційні підходи до використання потенціалу агрострахування. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2021. Вип. 98. Ч. 2. С. 6–20.
4. Клеріні Г. В. Правові засади страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою в Україні: монографія. Харків: Право, 2020. 176 с.
5. Статівка А. М. Про деякі аспекти правового регулювання ринку страхування сільськогосподарської продукції. *Проблеми вдосконалення земельного законодавства та правового забезпечення аграрного виробництва: матер. міжн. наук.-практ. конф. (17–18 квітня 2008 року)*. Біла Церква, 2008. С. 13.
6. Ролінський О. В., Улянич О. В., Пташник С. А. Сучасний стан ринку аграрного страхування України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2020. Вип. 97. Ч. 2. С. 208–218.
7. Татаріна Т. В. Тенденції розвитку ринку аграрного страхування в Україні. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 89–94.
8. Непочатенко О., Бечко П., Пономаренко О. Класифікація ризиків агрострахування. *Мультидисциплінарний міжнародний журнал «Věda a perspektivy»*. 2023. Вип. 1. Ч. 20. С. 28–37.
9. Мельник К. М., Улянич Ю. В., Прокопчук О. Т. Розвиток агрострахування в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2019. Вип. 94. Ч. 2. С. 121–130.

10. Лобова О. М. Теоретичні основи сільськогосподарського страхування. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка "Економіка"*. 2011. № 126. С. 58 – 61
11. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 № 4391-VI. Офіційний вебпортал парламенту України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>.
12. Величко А. Як працює агостраховання в Україні. Think brave. Останні новини бізнесу України. Режим доступу: https://biz.ligazakon.net/analitics/214109_yak-pratsyu-agrostrakhuvannya-v-ukran
13. Агостраховання: державна підтримка у період воєнного стану. Онлайн-консультант фахівця з якості. Режим доступу: <https://qualityexpert.com.ua/news/657556-ahrostrakhuvannya-derzhavna-pidtrymka-u-period-voennoho-stanu>.
14. Страхування під час воєнного стану: чи є шанси на відшкодування: Режим доступу: https://biz.ligazakon.net/analitics/210301_strakhuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu-chi--shansi-na-vdshkoduvannya.
15. Агостраховання – Рейтинг страхових компаній України за 3 місяці 2023 р. – ТОП 100 – Фориншурер. *FORINSURER: Форіншурер – журнал про страхування та InsurTech*. Режим доступу: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/23/3/76>.
16. Insurance TOP. Режим доступу: <https://insurancetop.com/top/uanonlife/agro>.
17. Павленко О. П. Система аграрного страхування як комплексний інструмент управління ризиками. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Том 30 (69). № 6. Ч. 1. С. 98–102.
18. Слободянюк О. В. Зарубіжний досвід аграрного страхування: рекомендації для України. *Агросвіт*. 2016. № 24. С. 27–33.

References:

1. Barabash, L. V., Vlasyuk, S. A. (2014). Agricultural insurance as a component of food security. *Scientific Bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Series "Economics, agrarian management, business"*, 2014, Issue 200, pp. 74–80. (in Ukrainian).
2. Bechko, P. K., Vlasyuk, S. A., Bondarenko, N. V., Nepochatenko, O. A., Kobylanskyi, M. O. (2022). The regulatory mechanism in the system of insurance risks of subjects of entrepreneurial activity in the agricultural sector. *Collection of scientific works of the Uman National University of Horticulture*, 2022, Issue 100, Part 2, pp. 179–187. (in Ukrainian).
3. Nepochatenko, O. O., Prokopchuk, O. T., Malyovaniy, M. I. (2021). Innovative approaches to using the potential of agricultural insurance. *Collection of scientific works of the Uman National University of Horticulture*, 2021, Issue 98, Part 2, pp. 6–20. (in Ukrainian).
4. Klierini, G. V. (2020). *Legal basis of insurance of agricultural products with state support in Ukraine*. Kharkiv: Pravo, 2020. 176 p. (in Ukrainian).
5. Statovka, A. M. (2008). About some aspects of legal regulation of the agricultural insurance market. *Problems of improving land legislation and legal support*

of agricultural production: proc. of. international science and practice conf. Bila Tserkva, 2008. Pp. 13. (in Ukrainian).

6. Rolinskyi, O. V., Ulyanich, O. V., Ptashnyk, S. A. (2020). Current state of the agricultural insurance market of Ukraine. *Collection of scientific works of the Uman National University of Horticulture*, 2020, Vol. 97, Part 2, pp. 208–218. (in Ukrainian).

7. Tatarina, T. V. (2016). Development trends of the agricultural insurance market in Ukraine. *Problems of the economy*, 2016, no. 3, pp. 89–94. (in Ukrainian).

8. Nepochatenko, O., Bechko, P., Ponomarenko, O. (2023). Classification of agricultural insurance risks. *Multidisciplinary international journal "Věda a perspektivy"*, 2023, Issue 1, pp. 28–37. (in Ukrainian).

9. Melnyk, K. M., Ulyanich, Yu. V., Prokopchuk, O. T. (2019). Development of agricultural insurance in Ukraine. *Collection of scientific works of the Uman National University of Horticulture*, 2019, Issue 94, Part 2, pp. 121–130. (in Ukrainian).

10. Lobova, O. M. (2011). Theoretical foundations of agricultural insurance. *Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University "Economics"*, 2011, no. 126, pp. 58–61. (in Ukrainian).

11. On the peculiarities of insurance of agricultural products with state support: Law of Ukraine dated February 9, 2012 No. 4391-VI. Official website of the Parliament of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>.

12. Velichko A. How agricultural insurance works in Ukraine. Think brave. Latest business news of Ukraine. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/214109_yak-pratsyu-agrostrakhuvannya-v-ukran.

13. Agricultural insurance: state support during martial law. Online consultant of a quality specialist. URL: <https://qualityexpert.com.ua/news/657556-ahrostrakhuvannya-derzhavna-pidtrymka-u-period-voyennoho-stanu>.

14. Insurance during martial law: are there any chances of reimbursement: URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/210301_strakhuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu-chi--shansi-na-vdshkoduvannya.

15. Agricultural insurance – Rating of insurance companies of Ukraine for 3 months 2023 p. - TOP 100 – Foreigner. FORINSURER: Forinsurer is a magazine about insurance and InsurTech. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/23/3/76>.

16. Insurance TOP. URL: <https://insurancetop.com/top/uanonlife/agro>.

17. Pavlenko, O. P. (2019). The agricultural insurance system as a comprehensive risk management tool. *Scientific notes of TNU named after V. I. Vernadskyi. Series: Economics and management*, 2019, volume 30 (69), no. 6, part 1, pp. 98–102. (in Ukrainian).

18. Slobodyaniuk, O. V. (2016). Foreign experience of agricultural insurance: recommendations for Ukraine. *Agroworld*, 2016, no. 24, pp. 27–33. (in Ukrainian).

Annotation

Vlasiuk S. A., Tsymbalyuk Yu. A., Ponomarenko O. V., Zayarna K. O.
The prospects of agricultural insurance development in Ukraine

Recently, one of the risk's minimization ways as well as the mechanism for protecting the interests of business entities is the insurance of agricultural products, including with state support through the subsidy mechanism. With the beginning of the full-scale invasion from 24.02.2022, the war continues to affect the functioning of the Ukraine's agrarian insurance by making changes to its mechanism operation. The

study of this topic is inspired by the current military actions on the territory of Ukraine, which brings the danger to farmers, mining of lands, destruction of the property of agrarians with no opportunity of their compensation. It was found that the agricultural sector of the economy in general is constantly associated with high risks, such as environment and climate, yield's conditions and amount, political situation in the country, etc. In this context, agricultural insurance is one of the most effective tools for minimizing the impact on agricultural producers functioning efficiency. Insurance protection is designed to ensure the continuity, balance and stability of agribusiness development in agricultural markets.

The insurance market of Ukraine is characterized by a fairly wide list of types and services of insurance in the field of agricultural production, which can be used by producers to minimize risks. It was found that state support is quite important in this area, because agricultural institutions are vulnerable to the current situation. Unfortunately, according to statistics, a bit more than 5 % of Ukrainian agricultural land is insured. Comparing Ukrainian and international markets, we realize that the leader in the field of agricultural insurance is the USA, where 90 % of agricultural land is insured. However, even with government support and use of insurance schemes, the current military situation requires some adjustments. One of the possible ways to develop agricultural insurance in Ukraine is to expand state support for agricultural enterprises. This will help to reduce the cost of insurance premiums for agricultural producers and make insurance more affordable.

Key words: *agricultural insurance, agricultural risks, insurance market, risk minimization, agricultural sector.*